

Monitoring Lasów HCVF w 2019 r.

Kategoria 1.1.a. – Lasy w rezerwach przyrody oraz lasy w parkach narodowych.

W lasach kategorii 1.1.a. w roku 2019 w kilkunastu rezerwach wystąpiły szkody istotnie wpływające na ich walory ochronne. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w rezerwacie Rogalice postępuje zamieranie jesionu i dębu, wystąpiły wahania poziomu wód gruntowych spowodowane brakiem opadów atmosferycznych. W rezerwacie Barucice również stwierdzono zamieranie jesionu, dębu. Zbuchtowane zostało stanowisko kukułki Fuchsa oraz żywców. Wichury przyczyniły się do powstania licznych złomów i wywrotów. W rezerwacie Leśna Woda w wyniku oddziaływania leja depresji kopalni piasku ustępuje buk, a świerk wydzielił się całkowicie. W rezerwacie Lubsza zakłócenia poziomu wód gruntowych spowodowały osłabienie buka i dęba. W rezerwacie Przylesie również występuje zamieranie jesionu, dębu, olszy. Występują licznie złomy i wywroty. W rezerwacie Lipowiec na terenie Nadleśnictwa Chrzanów zbuchtowane zostało stanowisko kruszczyka. Antropopresja jest największym zagrożeniem dla rezerwatu Grapa na terenie Nadleśnictwa Jeleśnia. Ponadto problemem jest tu zamieranie jesionu i bardzo słabe odnowienie jodłowe, spowodowane zbyt dużym zwarcciem oraz ekspansją buka w odnowieniu. Susza glebowa na powierzchni 23,01 ha jest silnie oddziałującym czynnikiem na walory rezerwatów Komorzno i Krzywiczyny w Nadleśnictwie Namysłów. Negatywny wpływ na walory rezerwatu Kamieniec na terenie Nadleśnictwa Olesno ma obniżony poziom wód gruntowych. W rezerwacie Las Dąbrowa na terenie Nadleśnictwa Rudziniec ekspansja rdestowca doprowadziła do degradacji siedliska na powierzchni 0,62 ha. Zamieranie jesionu oraz susza glebowa silnie oddziałują na walory rezerwatu Rozumice położonego na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie intensywnie wydzieliła się posusz w rezerwacie Biesiec, wzdłuż autostrady A4, na powierzchni 7,91 ha w Leśnictwie Krępna. Na terenie Nadleśnictwa Opole w rezerwacie Srebrne Źródła obserwuje się zamieranie jesionu na powierzchni 10,66 ha. Masowe wydzielenie się posuszu występuje również w rezerwacie Prądy, gdzie nastąpiło obniżenie wód gruntowych.

Kategoria 1.1.b. – Lasy w parkach krajobrazowych oraz w strefach „ochrony krajobrazowej” parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Lasy położone w „Parku Krajobrazowym Beskidu Śląskiego” są stale narażone na działanie czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Istotne w ubiegłym roku były następujące czynniki: penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych, wydzielenie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów, śniegołomy, zmiana stosunków wodnych, fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury. Na terenie Nadleśnictwa Olkusz w Leśnictwie Sierbowice, w Parku Krajobrazowym Orlich Gniazd, nastąpiła likwidacja siedliska na części wydzielen w oddziale 205 oraz fragmentacja ekosystemu spowodowana planowaną budową obwodnicy Zawiercia na powierzchni 20,45 ha. Z kolei w Leśnictwie Smoleń nastąpiła degradacja siedliska spowodowana niszczeniem runa poprzez wydeptywanie i zaśmiecanie. Na terenie Nadleśnictwa Złoty Potok w Parku Krajobrazowym Orlich Gniazd, zagrożenie spowodowane działalnością owadów – pędraków chrabąszcza majowego, wystąpiło w Leśnictwach: Konstantynów, Kamienna Góra, Dąbrowa i Zrębice. W tym samym Nadleśnictwie, w Parku Krajobrazowym Lasy nad Górną Liswartą, w ubiegłym roku na powierzchni 1,14 ha wystąpiło zakłócenie poziomu wód gruntowych. Na Opolszczyźnie, w Parku Krajobrazowym Gór Opawskich, wystąpiło zagrożenie biotyczne spowodowane

działalnością owadów. Problemem jest również penetracja lasu przez turystów i zaśmiecanie. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie, w Parku Krajobrazowym Góra Świętej Anny, wzdłuż autostrady A4 w Leśnictwie Krępna oddział 52L, na powierzchni 2,51 ha, intensywnie wydziela się posusz. W Stobrawskim Parku Krajobrazowym wystąpiły choroby grzybowe, a także zakłócenia poziomu wód gruntowych. Czynniki te oraz zagrożenie ze strony szkodników wtórnych, głównie kornika ostrożębnego, są przyczyną wydzielenia się posuszu sosnowego. Ważkim problemem jest zamieranie nie tylko jesionu wyniosłego, ale również dębu, olszy i brzozy. Następuje stepowanie siedlisk i ekspansja przymiotna kanadyjskiego na uprawach. Pojawiają się tzw. stałe pędraczyska. Zbuchtowane zostały stanowiska roślin chronionych i rzadkich t.j. kukułki Fuchsa, podkolana białego i żywców. Widoczna jest również działalność bobrów.

Kategoria 1.2. – Ostoje zagrożonych i ginących gatunków.

Uszkodzenia w tej kategorii na terenie Nadleśnictwa Koniecpol w leśnictwie Siedliska, powstały w wyniku działalności bobrów, które okresowo zalewają stanowisko jęczyczi syberyjskiej. W Nadleśnictwie Namysłów szkody związane były z zamieraniem jesionu, suszą i opanowaniem drzew przez jemiołę. Na terenie Nadleśnictwa Siewierz w strefie ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania chronionego gatunku stwierdzono przesuszenie terenu oraz sukcesję sosny.

Kategoria 2 – Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej.

W roku 2019 nie wystąpiły szkody mogące wpłynąć na stan wartości ochronnych lasów HCWF tej kategorii.

Kategoria 3.1. Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej – buczyny storczykowe, świetliste dąbrowy, lasy zboczowe, bory, brzeziny i świerczyny bagienne.

W lasach tej kategorii, na siedlisku borów bagiennych w Nadleśnictwie Zawadzkie, leśnictwo Zarzeczce na powierzchni 19,27 ha stwierdzono obniżenie poziomu wód gruntowych. Z kolei na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w Leśnictwie Krępna oddział 52l w wyniku presji odnowienia naturalnego oraz konkurencji ze strony innych gatunków runa ograniczany jest rozwój storczyków na powierzchni 2,51 ha.

Kategoria 3.2. – Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej – grady, buczyny, jedliny, łągi, świerkowe bory górnoreglowe, dolnoreglowe bory jodłowo – świerkowe.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko zagrożeniem na siedliskach przyrodniczych jest penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych, wydzielenie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, a także śniegołomy oraz wywroty i złomy pojawiające się w wyniku porywistych wiatrów. Na siedliskach przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Lasy Barucickie na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwie Rogalice, Barucice i Dobrzyń stwierdzono osłabienie drzewostanów w wyniku wahania oraz obniżonego stanu wód gruntowych. Niekorzystny wpływ na siedliska mają tu również stawy rybne. W wyniku chorób grzybowych nasila się zamieranie jesionu, dębu i olszy. Zgryzanie odnowień bukowych

przez jeleniowate, wystąpiło na siedliskach kwaśnych buczyn w leśnictwie Nowy Świat. Siedlisko kwaśnych buczyn jest zagrożone również w Leśnictwie Lubsza, gdzie drzewostany te są osłabione w wyniku obniżonego poziomu wód gruntowych. Wydziela się posusz bukowy i dębowy, występuje zgorzel i suchoczuby. Obniżenie poziomu wód gruntowych jest również przyczyną osłabienia grądów środkowo-europejskich i subkontynentalnych w Leśnictwie Kuźnica Katowska. W Leśnictwie Kurznie z powodu długotrwanie utrzymującej się suszy następuje lądowanie zbiorowisk starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych z Nympheion, Potamion. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie w Leśnictwie Kurznie mają zubożoną szatę roślinną z uwagi na niedobór opadów atmosferycznych i obniżenie poziomu wód gruntowych. Również grądy, kwaśne dąbrowy oraz łągi w tym leśnictwie osłabione są w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych. Drzewostany atakowane są przez szkodniki wtórne i choroby grzybowe. Intensywnie wydziela się posusz. Występują tu także złomy i wywroty. W Leśnictwie Stobrawa na obszarze Natura 2000 Grądy odrzańskie, w wyniku ścinki drzew przez bobry, podtopione zostały kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, oraz łągi wierzbowe, jesionowe, jesionowo - olszowe. Działalność bobrów spowodowała szkody również w drzewostanach Leśnictwa Kurznie. W łągach topolowych występuje pomór topoli. Obserwuje się usychanie koron i występowanie jemioly. Wydziela się również posusz jesionowy i brzozy. Łęgowe siedliska przyrodnicze Nadleśnictwa Zawadzkie w Leśnictwie Świerkle są okresowo zalewane przez bobry na powierzchni 4,24 ha. Zamieranie jesionu znacząco wpływa na walory ochronne siedlisk przyrodniczych w Leśnictwie Świty na terenie Nadleśnictwa Namysłów oraz w Leśnictwie Baborów i w obszarze Natura 2000 Las Tworkowski na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. W tym ostatnim Nadleśnictwie przyczyną obniżenia walorów przyrodniczych siedlisk jest także susza glebowa. Do obniżenia walorów przyrodniczych na terenie Nadleśnictwa Siewierz przyczyniła się również budowa gazociągu w leśnictwie Ząbkowice na powierzchni 1,45 ha. Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w leśnictwie Łąki Kozielskie wystąpiły szkody od wiatru (złomy i wywroty). Nastąpiło tu również obniżenie poziomu wód gruntowych. Obserwowane jest zamieranie jesionu i brzozy na powierzchni 38,99 ha. W Leśnictwie Kłodnica w obszarze Natura 2000 Łęg Zdzieszowicki intensywnie wydziela się posusz jesionowy i postępuje grądowanie drzewostanów w siedliskach łągowych lasów dębowo – wiązowo – jesionowych (91F0).

Kategoria 4.1. – Lasy wodochronne.

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCWF wystąpiły w całym Nadleśnictwie Bielsko, gdzie zidentyfikowano penetrację lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych, zaśmiecanie lasu, fragmentację siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów, śniegołomy, zmiana stosunków wodnych. Na terenie Nadleśnictwa Brynek w Leśnictwie Potempa radykalnie obniżył się poziom wody. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach wodochronnych stwierdzono zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, szkodniki wtórne, choroby grzybowe, zamieranie jesionów, intensywne wydzielanie się posuszu sosnowego i brzozy, zamieranie dębu i pędraki. Cyklicznie występują tu silne wiatry. W Leśnictwie Żarki na terenie Nadleśnictwa Chrzanów w rejonie występowania szkód górniczych, na powierzchni 20,79 ha wystąpiło zakłócenie poziomu wód gruntowych. Na terenie Nadleśnictwa Namysłów występuje problem zamierania jesionu w Leśnictwach: Ziemiłowice i Świty. Istotny wpływ na walor ochronny ma tu również susza glebowa i występowanie jemioly. Na terenie Nadleśnictwa Rudziniec nastąpiło zatrucie wód w potoku Sierakowickim. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie boryka się z zamieraniem jesionu i brzozy, suszą glebową i degradacją siedliska w Leśnictwie Baborów. W Nadleśnictwie

Siewierz pod budowę gazociągu przeznaczono 1,49 ha wydzielania 472 a w Leśnictwie Ząbkowice. Na terenie Nadleśnictwa Złoty Potok w Leśnictwie Konstantynów zakłócony jest poziom wód gruntowych. Występują tu również szkody spowodowane działalnością bobrów.

Kategoria 4.2. – Lasy glebochronne.

Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach tej kategorii HCVF wystąpiły zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, wydzielanie się posuszu oraz liczne wywroty i złomy. W leśnictwie Świty na terenie Nadleśnictwa Namysłów występuje susza. Zamiera jesion i występuje jemioła. Jesion zamiera także w Leśnictwie Gola. Na terenie Nadleśnictwa Złoty Potok w Leśnictwie Konstantynów zakłócony został poziom wód gruntowych. Występują tu również szkody spowodowane działalnością bobrów.

Kategoria 6 – Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Na terenie Nadleśnictwa Strzelce Opolskie w poddworskim parku w oddziale 98t Leśnictwa Kalinów intensywnie wydzieliał się lipowy posusz. Za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków został on pozyskany w 2019 roku z powierzchni 7,7 ha.